

ธรรมานุศาสตร์

เพื่อให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้กำลังพล ทอ. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

พระมหาชนก วิริยะบารมี

ในอดีตมีพระมหากษัตริย์นามว่า **มหาชน** เสวยราชสมบัติในเมืองมิลิลา ทรงมีพระโอรสสองพระองค์ นามว่า **อริฏฐชนก** และ **โปลชนก** เมื่อพระราชาทรงสวรรคตแล้ว พระอริฏฐชนกทรงครองราชย์สมบัติ ฟงถ้อยคำคนประจบสอพลอ พระโปลชนก จึงถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏ เมื่อภัยถึงตัว พระโปลชนกจึงหนีออกพระราชวังรวบรวมไพร่พลเสปียงอาหาร แล้วยกกองทัพขามายังมิลิลานคร

พระเจาอริฏฐชนก จึงยกพลออกไปต่อสู้กันแล้วพลาดพลั้งเสียที สิ้นพระชนม์บนคอช้าง พระเทวีไศทราบข้าวพระสวามี จึงหลบหนีมุ่งหน้าเดินทางไปเมืองกาละจัมปา ต่อมาพระนางเทวีก็คลอดพระกุมารน้อยออกมาเป็นทารกชาย มีผิวพรรณหมดจดงดงามยิ่งนัก พระนางถวายพระนามพระโอรสว่า “**มหาชน**”

พระมหาชนก ทรงทราบเรื่องเกี่ยวกับพระบิดาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ เมื่อมีพระชนมายุได้ ๑๖ พรรษา ไศทราบทูลต่อพระราชมารดาว่าทรงมีความมุ่งมั่นตั้งใจจะไปยังเมืองมิลิลา เพื่อชิงราชสมบัติคืน ครั้นเมื่อพระมหาชนกออกเรือเดินทางไปได้ ๗ วัน ๗ คืนแล้ว^๑ ก็ปรากฏมรสุมใหญ่ที่กลางทะเลโหมกระหน่ำ ทำให้เรืออัปปางลง

พระมหาชนกนั้นทรงตั้งสติมั่น พยายามเสวยอาหารเพื่อให้อิมท้อง ปีนขึ้นอยู่บนยอดเสากระโดงกระโจนจากยอดเสากระโดง ว่ายน้ำอยู่กลางทะเลนานถึง ๗ วัน ๗ คืน

ด้วยบุญบารมีแต่ปางบรรพ นางมณีเมขลาเทพธิดาผู้รักษาสมุทร ได้เห็นความอดทนของพระมหาชนก จึงได้ถามว่า “ใครหนอ พยายามว่ายน้ำในมหาสมุทร อันแลไม่เห็นฝั่งอยู่เช่นนี้ ท่านเห็นประโยชน์อะไร จึงได้พยายามว่ายอยู่อย่างนี้”^๒ ทรงตอบว่า “ดูกรเทพธิดา เราได้พิจารณาเห็นธรรมเนียมของโลก และผลของความพยายาม จึงได้พยายามว่ายน้ำอยู่ในมหาสมุทรอันแลไม่เห็นฝั่งนี้” นางจึงถามอีกว่า “ฝั่งของมหาสมุทรไม่ปรากฏแก่ท่าน ถึงท่านจะพยายามว่ายน้ำไป ก็จะต้องตายเสียก่อนที่จะถึงฝั่งแน่แท้” ทรงตอบต่อว่า “ดูกรเทพธิดา เมื่อบุคคลทำความเพียรอยู่ ถึงจะตายไป ก็ได้ชื่อว่าไม่เป็นที่ติเตียนของบิดามารดาวงศาตคณาญาติ ตลอดถึงเทพยดาทั้งหลาย อีกประการหนึ่ง เมื่อบุคคลตั้งใจทำหน้าที่ของตนอย่างสุดความสามารถแล้ว ย่อมจะไม่เสียใจภายหลัง”

^๑ บัณฑิต ๕๐๐ ชาติ, หน้า ๖๑๔.

^๒ ชุ.ชา.ม. (ไทย) ๒๘/๑๒๓/๒๐๒

นางมณีเมขลาได้ฟังดังนั้นก็เกิดความเลื่อมใส สรรเสริญพระมหาชนก แล้วจึงอุ้มพระมหาชนก ไปส่ง ณ ที่ที่พระองค์ประสงค์จะไป คือเมืองมิลินทร^๓

ฝ่ายกรุงมิลินา พระเจ้าโพลชนกนั้นไม่มีพระโอรส มีพระธิดาเพียงพระองค์เดียวนามว่า “สิวลี” และในคราวจะสวรรคต จึงไม่มีใครสืบราชสมบัติ

ฝ่ายปุโรหิต ไตแนะนำให้ทำพิธีอัศวเมธ คือการให้เทียมม้าสีขาว ๔ ตัว แล้วปล่อยราชรถอันเป็น มงคลออกไปพรอมสั่งว่า “เจ้าจงไป ในที่อยู่ของผู้มีบุญญาธิการ ที่จะไต่ครองราชสมบัติ” ราชรถมุ่งหน้า สู่อุทยาน ทำประทักษิณแผ่นศิลามงคลที่พระมหาชนกนอนอยู่ แลวจึงหยุด

ปุโรหิตเห็นดังนั้น จึงเข้าไปตรวจดูลักษณะ แล้วประคองอัศวสีกราบทูลว่า “**ขาแต่พระองค์ ผุสมมติเทพ ขอพระองค์โปรดเสด็จลุกขึ้นเถิด ราชสมบัติมาถึงพระองค์แล้ว**” จึงตรัสถามปุโรหิตว่า “**พระราชารของพวกท่านไปไหน**” ครั้นได้ทราบเหตุการณ์ทุกอย่างแล้วจึงกล่าวว่า “**ถาอย่างนั้น เราจะ ครองราชสมบัติ**” จึงเสด็จลุกขึ้นประทับนั่ง เหล่าเสนาพฤตมาตย์ ปุโรหิต ตลอดจนอาณาประชาราษฎร์ได้ถวายอภิเชกพระมหากษัตริย์ ณ สถานที่นั้น ถวายพระนามว่า “**พระมหาชนกราช**”

เมื่อพระมหาชนกครองราชสมบัติแล้ว ความจริงได้ปรากฏว่าพระองค์ทรงเป็นพระราชโอรส ของพระเจ้าอริฏฐชนกนั่นเอง

พระองค์ได้ส่งอำมาตย์เดินทางไปรับพระมารดา ทรงปกครองเมืองโดยทศพิธราชธรรม โปรดให้ สร้างโรงงานบำรุงสมณะพราหมณ์ทั่วราชอาณาจักร นิมนต์พระปัจเจกะพุทธเจ้า มาฉันเป็นนิത്യ เมื่อทรง ประทับอยู่พระองค์เดียวก็ทรงรำพึงว่า “**เพราะเราไม่ทอดทิ้งความเพียรพยายามในการที่เอาตัวรอด จากภัยอันตราย จึงได้ประสบสุขถึงเพียงนี้**”

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
 คณอก.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้กำลังพลของ ทอ.มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

^๓ บั๊ย แสงฉาย อนงคาราม, พระเจ้า ๕๐๐ ชาติ, หน้า ๖๑๖.